

Βερν και κρυμμένες διαφάνειες

(Ο τίτλος αναφέρεται στη γνωστή εφαρμογή του προγράμματος παρουσίασης, χάρη στην οποία ο ομιλητής έχει τη δυνατότητα να κάνει συμπληρωματικά σχόλια κατά την προβολή – με τη διαφορά πως εδώ είναι μεταφορικός. Το ppt για τον Βερν δεν περιελάμβανε τέτοιες διαφάνειες, απλώς μερικές διευκρινήσεις οι οποίες παρεμβλήθηκαν προφορικά και στη συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

[Εικόνα 1]

«Ο μεγάλος καημός της ζωής μου είναι ότι ποτέ δεν με πήραν στα σοβαρά στη γαλλική λογοτεχνία».

Αυτή η φράση, ειπωμένη στον βρετανό δημοσιογράφο Ρόμπερτ Σέραρ το 1893, περιέχει το πρώτο παράδοξο του έργου και της μοίρας του, που και τα δύο διέθεταν πλούτο αντιφάσεων.

Μεταφρασμένος σε όλες σχεδόν τις γλώσσες, δημοφιλής στο πλατύ κοινό, εκλαϊκευμένος μέσα από κινηματογράφο, DVD, τηλεόραση, ο Βερν παραμένει παρόλα αυτά ένας από τους λιγότερο γνωστούς συγγραφείς της γαλλικής λογοτεχνίας.(...) Άγνωστος ο δημιουργός του Νέμο, του Μιχαήλ Στρογγώφ, του Φιλέα Φογκ, κι όλων εκείνων τον ηρώων που συντρόφευσαν τα παιδικά μας χρόνια; Ναι, λαμβάνοντας υπόψη ότι(...)

1) Οι πασίγνωστοι τίτλοι 10, το πολύ 15 μυθιστορημάτων, που υπάρχουν μόνιμα στα βιβλιοπωλεία όχι μόνο δεν συνοψίζουν τον Βερν, αλλά και τον αδικούν. Αφήνουν πολλά και σημαντικά απ' έξω, καταδικάζοντάς τον στο ημίφως ή και στη λήθη

2) Το έργο του Βερν από τότε που πρωτοεκδόθηκε χαρακτηρίστηκε ως «το μυθιστόρημα της επιστήμης». Ο ίδιος έχει χαρακτηριστεί πατέρας της επιστημονικής φαντασίας και επίσης ένας παραμυθιάς συναρπαστικών ανά τον κόσμο περιπετειών. Σωστά και τα δύο, μόνο που αποτέλεσμα αυτής της τυποποίησης ήταν να παραμεριστούν στην αφάνεια έργα του τα οποία, και ως σύλληψη και ως περιεχόμενο, αποτελούν φορείς σοβαρών προβληματισμών -και είναι εξίσου γοητευτικά.

[Εικόνα 2]

3) Ο Βερν, παιδικός συγγραφέας; Όσο παιδικός συγγραφέας ήταν και ο Κάρολος Ντίκενς. Μια παρεξήγηση η οποία, σε συνδυασμό με τη «ρετσινιά» της παραλογοτεχνίας η οποία συχνά κολλάει στο λογοτεχνικό είδος του φανταστικού και της ε.φ., καταλήγει σε παγιωμένη πλάνη.

4) Τέλος είναι και το ζήτημα του ανθρώπου Βερν. Σε αντίθεση με το στιλ του ροκ σταρ που καλλιεργούν οι σύγχρονοι συγγραφείς ο Βερν διαφύλαξε την ιδιωτικότητά του. Δράματα στην οικογενειακή του ζωή, προσωπικές μαρτυρίες που αποσιωπήθηκαν, μια πολύπλοκη συναισθηματική ζωή στην οποία του αποδόθηκε το κάθε τι, από πολυάριθμες άγνωστες ερωμένες μέχρι ομοφυλοφιλία, προσδίδουν αντίστοιχα την αναμενόμενη πολυσημία σε οποιονδήποτε αποπειράται να ερμηνεύσει το έργο του.

ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

[Εικόνα 3]

Ξεκινάμε με «Ιουλίου Βερν *Το Αιγαίο στις φλόγες...*»

(Ακολουθεί ανάγνωση της πρώτης παραγράφου του βιβλίου).

Ένα μυθιστόρημα για τη Μάνη; Μπορούμε να το ισχυριστούμε. Μόνο στο πρώτο κεφάλαιο η λέξη «Οίτυλο» εμφανίζεται δεκαεπτά φορές και η λέξη «Μάνη» έντεκα. Μανιάτες είναι και τέσσερις από τους ήρωες του βιβλίου. Είναι όμως εξίσου κι ένα μυθιστόρημα για την πειρατεία. Για τους γάλλους φιλέλληνες του αγώνα. Για το

δουλεμπόριο. Για τους εβραίους τοκογλύφους –πράγμα που, παρεμπιπτόντως, προσθέτει πολλά στον φάκελο «αντισημιτισμός» του Βερν. Είναι τέλος μια ρομαντική ερωτική ιστορία. (...)

Για τον Βερν τι ήταν; Όσο κι αν φαίνεται απίστευτο για τις δικές μας αντιλήψεις περί ελευθερίας της έκφρασης ήταν εκείνο το οποίο προέκυψε ως αποτέλεσμα ενός καυγά με τον εκδότη του, Χετζέλ. Ας ανατρέξουμε στον σχετικό διάλογο:

Χετζέλ: *Κύριο θέμα του βιβλίου να είναι η ιστορία της ελληνικής ανεξαρτησίας, μην δώσετε κεντρική θέση στον έρωτα του Αλμπάρé. Σκεφτείτε την αιώνια σύγκρουση του κόσμου μας με το Ισλάμ μετά τις σταυροφορίες...*

Βερν: *Μα εγώ δεν θέλω να γράψω ιστορικό μυθιστόρημα για την Ελλάδα. Το δικό μου βιβλίο είναι ο έρωτας του Αλμπάρé και της Χατζίν. Είναι ένας πόλεμος εναντίος πειρατών όχι Τούρκων. Είναι η ιστορία ενός κοριτσιού που αφιερώνει την περιουσία που ο πατέρας της μάζεψε με εγκληματικό τρόπο για να επανορθώσει το κακό που έκανε εκείνος. Είναι ένα γεωγραφικό μυθιστόρημα με βάση το Αιγαίο. Η σύγκρουση με το Ισλάμ είναι πολύ μεγάλο θέμα για μένα.(...)*

Ολόκληρος ο Βερν σε λίγες φράσεις: Γεωγραφία, πλοκή, μοίρα ξεχωριστών ατόμων. Όχι εθνικά ή κοινωνικά προβλήματα.

[Εικόνα 4]

Βλέπουμε το εξώφυλλο της πρώτης έκδοσης (1884). Γνώρισε πολλές εκδόσεις. Κι εδώ, το εξώφυλλο της αγγλικής έκδοσης του 1920.

Λίγο μετά τη γαλλική του έκδοση δημοσιεύτηκε και στα ελληνικά στην εφημερίδα *Καιροί* με τίτλο *το Αιγαίο εις αναστάτωσιν*.

Και εγένετο χαμός. Όχι στο Αιγαίο, στη Μάνη. (Ακολουθεί ανάγνωση της σελ. 28 του μυθιστορήματος) ... Το εντυπωσιακό εδώ δεν είναι η ευθιξία των Μανιατών του 19^{ου} αιώνα για ένα έργο που τους παρουσιάζει σαν πειρατές. Είναι η ταχύτητα με την οποία ένα προσφάτως κυκλοφορημένο έργο μεταφραζόταν, κυκλοφορούσε πανελλαδικώς και σχολιαζόταν. Σε κάνει να βλέπεις με άλλο μάτι τη χρησιμότητα (και την ευρυζωνικότητα) του Διαδικτύου.

[Εικόνα 5]

Εδώ ένα δείγμα εικονογράφησης του Βασίλη Κοντογεώργου, ιστορικά ακριβούς ως προς την εικόνα του Μανιάτη. Αξίζει να σχολιαστεί ο τρόπος που ο καλλιτέχνης, δείχνει να εμπνέεται από τις γκραβούρες της κλασικής εικονογράφησης.

NEMO [Εικόνα 6]

Ο πλοίαρχος Νέμο πάνω στον Ναυτίλο ζωντανεμένος από τον Αλφόνσο ντεΝεβίλ, **εμβληματική** μορφή όχι μόνο στο έργο του Βερν αλλά και στην ιστορία της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Ο μυστηριώδης επαναστάτης, ο αμείλικτος τιμωρός, ο προστάτης των αδικημένων, ο μεγαλοφυής επιστήμονας. Πρώτα μας μάγεψε υλοποιώντας ένα θαύμα που αποδείκνυε τις απεριόριστες δυνατότητες της τεχνολογίας. Έπειτα τον παρακολουθήσαμε από μεγαλόψυχο ελεήμονα να μετατρέπεται σε απάνθρωπο εκδικητή για λόγους που δεν κατονομάζονται, αλλά υποδηλώνονται. Είναι παράξενο να μαθαίνουμε ότι αυτός ο αινιγματικός, ρομαντικός ήρωας –αρχέτυπο το περιθωριακού εξεγερμένου- πήρε την τελική μορφή του ως αποτέλεσμα της ρωσικής λογοκρισίας και των κερδοσκοπικών υπολογισμών του εκδότη Χετζέλ.

[Εικόνα 7]

Αρχικά ο Νέμο προτού γίνει Νέμο, δηλαδή «Κανένας» στα λατινικά η «Ούτις» στα αρχαία – θυμηθείτε τον Οδυσσέα- δηλαδή άνθρωπος χωρίς ταυτότητα ήταν Πολωνός.

Η γυναίκα του πέθανε από χτυπήματα του ρωσικού κνούτου και οι κόρες του βιάστηκαν και σκοτώθηκαν στη Σιβηρία. Το καράβι που βυθίζεται στην περίφημη σκηνή εκδίκησης στις *Είκοσι χιλιάδες λεύγες* θα ήταν ρωσικό καράβι. Και θα είχε κάθε δίκιο. Ένας μάρτυρας που δεν απαρνήθηκε οικειοθελώς την εθνικότητά του αλλά η εθνικότητά του εξαφανίστηκε κάτω από τη ρωσική τυραννία. «Αν ήσαστε τη θέση του», (...)ερωτά ο συντηρητικός, καθολικός και βασιλόφρων Βερν τον δημοκράτη, άθεο και πρώην εξόριστο στις Βρυξέλλες μετά τα γεγονότα του 1848 Χεντζέλ «δεν θα θεωρούσατε δικαίωμά σας να βουλιάζετε φρεγάτες; Εγώ θα τις βουλιάζα χωρίς τύψεις». Αλλά ο Χεντζέλ δεν είχε καμιά όρεξη να βουλιάζει καράβια. Και ιδίως ρωσικά καράβια! Με τη Ρωσία γεμάτη γαλλόφωνους θαυμαστές του Βερν, έτοιμους να αγοράσουν το επόμενο βιβλίο του, τρελός ήταν να το κάνει; Ο Βερν υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει τον Πολωνό του «για καθαρά εμπορικούς λόγους». Αλλά η φιγούρα του Πολωνού μάρτυρα της καταπίεσης δεν έπαψε ποτέ να τον στοιχειώνει.

Πρέπει να παραδεχτούμε ότι η απάλειψη κάθε συγκεκριμένης εθνικής αναφοράς τελικά έκανε καλό στον ήρωά του. Μακρινός και μυστηριώδης, ο πλοίαρχος Νέμο ξεπέρασε την πρώτη του μορφή και έγινε παγκόσμιο σύμβολο τιμωρού που αντιστέκεται στην καταπίεση. Αποτελεί σπάνιο παράδειγμα περίπτωσης κατά την οποία η λογοκρισία λειτούργησε τόσο ευεργετικά στη λογοτεχνία.

[Εικόνα 8]

Εδώ ο Τζέιμς Μέισον, Νέμο στην κινηματογραφική μεταφορά του *Είκοσι χιλιάδες λεύγες κάτω από τη θάλασσα* (1953).

[Εικόνα 9]

Χρόνια μετά, ο Νέμο αναδύεται από τα βάθη των ωκεανών και αποβιβάζεται στη *Μυστηριώδη Νήσο* ως ινδός πρίγκιπας Ντακάρ, ένα βασανισμένο θύμα της βρετανικής αποικιοκρατίας. Τι μπορεί να πει κανείς γι' αυτό το ποιητικό και φιλόδοξο μυθιστόρημα; Το διαβάσαμε μικροί ως παιδικό μυθιστόρημα, το ξαναδιαβάσαμε έφηβοι ως συναρπαστικό περιπετειώδες βιβλίο, το διαβάσαμε ενήλικες ως έργο με αξιόλογο φιλοσοφικό ενδιαφέρον -και πάντα στεκόταν στο ύψος των προσδοκιών του. Ο ινδός πρίγκιπας Ντακάρ – Νέμο είναι ο προστάτης, το καλό πνεύμα αυτής της μικρής κοινότητας ναυαγών μέσα στη μοναξιά του ωκεανού. Η εικονογράφηση ενισχύει αυτή την εικόνα, ασπρομάλλης, ωραίος, αγαθός (ο εικονογράφος Ζιλ Φερά του προσέδωσε σχεδόν θεϊκή όψη με μια μακριά άσπρη γενειάδα). Ευεργετεί και πεθαίνει ενώ οι βάνες του Ναυτίλου ανοίγουν παρασύροντας τον στα βάθη του ωκεανού. Η τελευταία του λέξη είναι «Ανεξαρτησία». (...) Δηλαδή έτσι ήθελε ο Βερν. Αλλά ο Χεντζέλ επαγρυπνεί. «Δεν πρέπει να πεθάνει ως αμετανόητος αναρχικός», συμβουλεύει τον Βερν. Έτσι οι τελευταίες του λέξεις είναι «Θεός και Πατρίδα», λέξεις καθόλου πειστικές στο στόμα του Νέμο, αλλά που δεν προσβάλλουν τα «χρηστά ήθη». (...) Και μια και μιλήσαμε για Ρώσους:

[Εικόνα 10]

Μιχαήλ Στρογγώφ

Πρόκειται για ένα ιπποτικό μυθιστόρημα «Μανδύα και Ξίφους», μια σοβαρή δραματική περιπέτεια η οποία κανονικά θα έπρεπε να ενθουσιάσει του Ρώσους, αφού η Ρωσία παρουσιάζεται θετικά. Αλλά: Όταν ο Χεντζέλ ζήτησε τη γνώμη του Τουργκιένιεφ έλαβε την απάντηση, «συναρπαστικό, αλλά δεν παρουσιάζει αληθοφάνεια». Ο Ρώσος πρεσβευτής στο Παρίσι ήταν κατηγορηματικός όσον αφορά την εικόνα της πατρίδας του: «Απειλητικοί Τάταροι; - Αστυνομικό κράτος όπου δεν κάνεις ρούπι χωρίς διαβατήριο; Απελάσεις; Ρώσοι πολιτικοί εξόριστοι; Με τίποτα!» Τελικά, *Ο Ταχυδρόμος του τσάρου* παρέμεινε ως είχε, πλην του τίτλου, αλλά απαγορεύτηκε από την τσαρική λογοκρισία. Ο Χεντζέλ μπορεί να ήταν κερδοσκόπος,

αλλά ήταν και εκδότης και δεν υπάρχει εκδότης που θα απέκλειε ένα καλό έργο. «Κράτα και τα διαβατήρια και τους Τατάρους και τους πολιτικούς κρατούμενους και ό,τι άλλο χρειάζεται για να μη βγει πατάτα», ήταν η σοφή συμβουλή του.

[Εικόνα 11]

Εξώφυλλο με εικονογράφηση του Ζιλ Φερά, με κάποια απόκλιση στο στιλ συγκριτικά με τη *Μυστηριώδη Νήσο* –ποιος ξέρει γιατί.

[Εικόνα 12]

Για εμάς πάντως η πρώτη μας συνάντηση με τον *Μιχαήλ Στρογγώφ* έγινε μέσα από τη λιθόγραφη εκδοχή των Κλασσικών Εικονογραφημένων.

(Ακολουθεί η ανάγνωση του ποιήματος του Εμπειρικού «Μιχαήλ Στρογγώφ»

[Εικόνες 13, 14, 15]

Ο ερωτικός φάκελος.

Ο μισογύνης, ο ομοφυλόφιλος, ο εραστής δεκάδων γυναικών. Ναι, για τον ίδιο άνθρωπο μιλάμε. Ο Βερν έχει δώσει αδιαμφισβήτητες αποδείξεις και για τα τρία στο έργο του, σύμφωνα με τους ερευνητές. Επομένως για να μην μπερδευτούμε ως ονομάσουμε την ενότητα,

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΒΕΡΝ

Στο *Αιγαίο στις φλόγες* υπάρχουν δύο γυναικείοι χαρακτήρες, και οι δύο μονοδιάστατοι αλλά εξαιρετικά συμπαθείς. Οι Μανιάτες κακώς διαμαρτυρήθηκαν που ο Βερν τους παρουσίαζε σαν πειρατές αφού οι Μανιάτισσες ήταν εξαιρετικά θετικοί χαρακτήρες. Βέβαια καρικατούρες και καθόλου ρεαλιστικές, αλλά όπως κατά τη γνώμη του ήταν οι ελληνίδες σύμφωνα με τα στερεότυπα μια εποχής όπου οι απόηχοι της ελληνικής επανάστασης ενέπνεαν την Ευρώπη: Τίμιες, Υποδειγματικές κόρες, τίμιες και γενναίες, όπως η Χατζίνα Ελιτσούντο

[εικόνα 17]

ή καθαυτό Μπουμπουλίνες όπως η ηλικιωμένη μανιάτισσα Ανδρονίκη Στάρκου.

[Εικόνα 18]

[Εικόνα 16]

Ο ίδιος ο Βερν παραδέχεται ότι δυσκολεύεται να περιγράψει ερωτικά συναισθήματα. Λυπάται πολύ που είναι υποχρεωμένος να είναι πολύ λιτός όταν περιγράφει ερωτικές σκηνές. «Ο εκδότης μου ζητά να βάλω πού και πού και καμιά θερμή λέξη, αλλά δυστυχώς δεν μου έρχεται καμιά θερμή λέξη, αλλιώς προφανώς θα την είχα ήδη βάλει» λέει ο ίδιος.

Και ξαφνικά το θαύμα γίνεται:

[Εικόνα 19]

Η πράσινη ακτίνα. Αναμφιβόλως ερωτικό μυθιστόρημα, κι ας λείπουν οι θερμές λέξεις, πράγμα που το κάνει απλώς πολύ πρωτότυπο για ερωτικό μυθιστόρημα. Ίσως να θυμάστε ότι έγινε μεγάλη κινηματογραφική επιτυχία από τον Ερίκ Ρομέρ το 1986. Εδώ, με απροσδόκητη ακρίβεια ο Βερν εξερευνά τον συναισθηματικό κόσμο ενός κοριτσιού

ασυμβίβαστου με τα καθιερωμένα της κοινωνίας. Η υπόθεση εκτυλίσσεται στη Σκοτία, θέμα της είναι η περιπλάνηση με στόχο της αναζήτηση ενός σπάνιου φυσικού φαινομένου. Εκτός από ψυχογράφος της γυναικείας φύσης, ο Βερν, και παρά τον δηλωμένο ορθολογισμό του, γίνεται επιπλέον και απολογητής του ρομαντικού πνεύματος των Κελτών, κάτι που θα το ξανασυναντήσουμε αργότερα στις *Μαύρες Ινδίες*.

Γυναίκες μονοδιάστατες, πιστές σύζυγοι και θαρραλέες σύντροφοι καθώς και γυναίκες ονειρικές, άυλες σαν ζωτικά όπως η Στίλα στον *Πύργο των Καρπαθίων* και η Νελ στις *Μαύρες Ινδίες* συμπεριλαμβάνονται στους γυναικείους χαρακτήρες του. Γυναίκες δυναμικές, αυτάρκειες είναι η *Μίσερ Μπράνιγκαν* καθώς και η εξερευνητρια Παυλίνα Μπάρνερ στη *Χώρα των γουναρικών*

[εικόνα 20]

στην οποία όμως, πράγμα αναμενόμενο σύμφωνα με το στερεότυπο της επιστήμονος, λανθάνει ερωτικό στοιχείο στις σχέσεις της με μια νεαρή Ινουίτ.

[Εικόνα 21]

Φυσικά και του έχουν προσαφθεί και ομοφυλοφιλικές τάσεις -με απίστευτα επιχειρήματα – γεγονός όμως είναι πως οι ναυαγοί και οι επιστήμονές του, αλτρουϊστές και αλληλέγγυοι μεταξύ τους, συχνά αποκομμένοι από τον κόσμο επί χρόνια, δεν παρουσιάζουν ενδείξεις πως αντιλαμβάνονται στην απουσία γυναικείας παρουσίας. Επίσης κάποιες αναφορές της προσωπικής τους ζωής –όπως οι περίπατοί του με τον Αριστιντ Μπριάν – και άλλες υποθέσεις γέννημα της φαντασίας των Ο-πεινασμένος-στον-ύπνο-του-καρβέλια-ονειρεύεται δημοσιογράφων.

Πάντως, επειδή για ομοφυλοφιλία έχει κατηγορηθεί μέχρι και ο

[εικόνα 22]

Μπομπ Σφουγγαράκης, η μελέτη του θέματος είναι αμφίβολο εάν μπορεί να προσφέρει τίποτα στην προσέγγιση του έργου του.

ΠΟΕ ΚΑΙ ΒΕΡΝ

[Εικόνα 23]

Μια και θίξαμε το ζήτημα όμως δεν γίνεται να μην επισημάνουμε πως, στη *Σφίγγα των πάγων* οι σχέσεις του Άρθουρ Γκόρντον Πυμ και του μιγά Πέτερς περιγράφονται με περισσότερη περιπάθεια απ' όση θα περίμενε κανείς από μια αντρική φιλία. Αλλά το σίγουρο είναι ότι σε αυτό το σημαντικότερο έργο του υπάρχουν πολύ πιο ενδιαφέροντα πράγματα για διερεύνηση. Όπως η επιρροή που άσκησε στον Βερν το έργο του Έντγκαρ Άλαν Πόε.

[Εικόνα 24]

Ο μεγάλος Αμερικανός συγγραφέας, αγνοημένος, σχεδόν άγνωστος στην πατρίδα του, καθιερώθηκε στην Ευρώπη πρώτα χάρη στην αναγνώρισή του από τον Βερν και τον ποιητή Σαρλ Μποντλιέρ. Η *Σφίγγα των πάγων* αποτελεί συνέχεια της *Αφήγησης του Άρθουρ Γκόρντον Πυμ, από το Νάντακετ...*

[Εικόνα 25]

ένα συναρπαστικό βιβλίο θαλασσινών περιπετειών με έντονο το στοιχείο της φρίκης, το οποίο περιλαμβάνει πειρατεία, καταδίωξη, περιπλάνηση και κανιβαλισμό.

[Εικόνα 26]

Είναι ένα έργο με έντονο συμβολισμό που επιδέχεται πολλαπλές ερμηνείες. Η Μαρία Βοναπάρτη έγραψε μια ψυχαναλυτική μελέτη πάνω σε αυτό. Ο Βερν δημιούργησε μια συνέχεια αντάξια του πρωτότυπου, περιπετειώδη και εφιαλτική όπου στο τέλος το μυστήριο των πολικών θαλασσών εξορθολογίζεται παρά την μεταφυσική του ατμόσφαιρα. Το φινάλε του μυθιστορήματος, με τον Άρθουρ Γκόρντον Πυμ καρφωμένο σαν αποξηραμένο έντομο στον πελώριο μαγνήτη σε σχήμα Σφίγγας στις εσχατιές του Νότιου Πόλου, είναι αντάξια του Εντγκαρ Άλαν Πόε. Γκροτέσκα εικόνα, μακάβρια οπτασία. Το υπερβατικό όνειρο της αναζήτησης καταλήγει σε οδυνηρή πραγματικότητα, επικρατεί όμως ο αρχικός μύθος του απέραντου λευκού τοπίου και της αέναης ανακάλυψης.

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΒΕΡΝ

Υπάρχουν Ουτοπίες στο έργο του Βερν όπως και εφιαλτικές δυστοπίες. Στην *Μυστηριώδη Νήσο* επινόησε την καλύτερη δυνατή κοινωνία, την πιο απλή και ταυτόχρονα πλήρη, ικανή να εξασφαλίσει όχι μόνο την επιβίωση αλλά και την ευτυχία και την ανάπτυξη της προσωπικότητας των μελών της. Υπήρξαν και άλλες μικροκοινωνίες, άλλες ιδανικές, άλλες εφιαλτικές. Αν όμως προσπαθήσουμε να εξαγάγουμε συμπεράσματα για τις πολιτικές του πεποιθήσεις με βάση τα καθιερωμένα μέτρα θα καταλήξουμε σε αδιέξοδο. Είναι δύσκολο να σχηματιστεί ξεκάθαρη εικόνα της ταυτότητας στον Βερν ως κοινωνικού ανθρώπου, ως πολίτη ή ως συγγραφέα. Ένας από τους σημαντικούς βιογράφους του, ο Ολιβιέ Ντυμάς, επιμένει πως, παρά τις αμφιταλαντεύσεις του, η καρδιά του βρισκόταν αριστερά. Ανατομικά είχε σίγουρα δίκιο. Αλλά πολιτικά, με τίποτα. Ο Βερν ήταν συντηρητικών απόψεων, αντισημίτης και αντι-Ντρεϋφουσικός, βαθιά θρησκευόμενος και καθόλου ριζοσπάστης ως άτομο. Στην περίοδο της Κομμούνας τάχτηκε κατά, προτρέποντας να εκτελεστούν όλοι οι κομμουνάροι. Η αντίφαση είναι ότι ταυτόχρονα θαύμαζε βαθιά κάποιους από αυτούς. Οι γεωγραφικές πληροφορίες στα βιβλία του προέρχονται σχεδόν εξολοκλήρου από την *Παγκόσμια Γεωγραφία* του κομμουνάρου και αναρχικού γεωγράφου Ελιζέ Ρεκλύ. Ταυτόχρονα διατηρούσε δεσμούς φιλίας με τον Πασκάλ Γκρουσέ, κομμουνάρο, εξόριστο για τον οποίο υπάρχουν ενδείξεις πως συνεργάστηκε για τη συγγραφή του *Ναυαγού της Κυνθίας*.

[Εικόνα 27]

Οι ναυαγοί του Ιωνάθαν είναι ένα από τα πρόσφατα δημοσιευμένα έργα του Βερν το οποίο όταν κυκλοφόρησε άφησε πολύ κόσμο κατάπληκτο. Ένα καθαρά πολιτικό μυθιστόρημα γραμμένο από τον Βερν! Η υπόθεση: Σ' ένα νησί της Γης του Πυρός ζει ένας αυτοεξόριστος, ένα μυστηριώδες πρόσωπο, με πολλές ομοιότητες με τον πλοίαρχο Νέμο ονόματι Κάβτζερ –στην τοπική γλώσσα, φίλος, ευεργέτης – έχει καταφύγει, γιατρός και φίλος των ιθαγενών. Αναρχικός που έχει εγκαταλείψει τον πολιτισμένο κόσμο με μοναδική κοινωνική αρχή του το «Ούτε Θεός ούτε αφέντης». Ένα αμερικανικό πλοίο με επιβάτες μετανάστες που πηγαίνουν στην Αφρική ναυαγεί στα παράλια του νησιού. Ο Κάβτζερ παρά τη θέλησή του, αναγκάζεται να αναλάβει την διοίκηση αυτών των ανθρώπων και να οργανώσει την κοινωνική ζωή. Δημιουργείται ένα καινούριος κόσμος. Οι ναυαγοί ενός караβιού συσπειρωμένοι, γύρω από τον Κάβτζερ, μοιάζουν να αποτελούν πρόσφορο υλικό στην οικοδόμηση της ονειρικής του κοινωνίας. Μια κοινωνία η οποία ξεκινάει σαν Ουτοπία εξελίσσεται σαν εφιαλτική αντι-Ουτοπία για να καταλήξει τελικά μια επίδειξη της αποτυχίας κάθε ιδανικής λύσης. Οι θεωρίες και τα συστήματα είναι μοιραίο να διαφθείρονται από την ανθρώπινη φύση, η οποία δεν αλλάζει. Στο νησί Όστε οι ναυαγοί ανάμεσα σε αλληλοσφαγές, επιδημίες και λιμούς με την ανιδιοτελή, πλην μάταια, βοήθεια του Κάβτζερ αλλάζουν πολιτική

οργάνωση από τη μια χρονιά στην άλλη. Δοκιμάζουν όλα τα είδη διακυβέρνησης: αναρχική, φιλελεύθερη, αυταρχική. Όλες αποτυγχάνουν ή αλλοιώνονται τουλάχιστον σε σχέση με τη δίψα του απόλυτου που χαρακτηρίζει τον κεντρικό ήρωα. Η ανθρώπινη ατέλεια εμποδίζει την πραγματοποίηση του ιδανικού του. Δεν μένει στον Κάβτζερ παρά να εγκαταλείψει τον αγώνα και να αποτραβηχτεί στη μοναξιά στην άκρη του κόσμου κοιτάζοντας το απόλυτο κατάματα. «Μακριά από όλους, χρήσιμος σε όλους θα ζούσε ελεύθερος, μονάχος για πάντα». Μεγαλειώδες και πεσιμιστικό τέλος που δεν ταιριάζει με τα happy end που του επέβαλλε ο Χετζέλ. Το βιβλίο είναι μεταθανάτια έκδοση με πολλές ενδείξεις ότι διασκευάστηκε από τον γιό, Μισέλ Βερν ο οποίος παρουσιάζονται ενδείξεις πως η παρέμβασή του στην υπόθεση του μυθιστορήματος προχωράει πέρα από τη μεταθανάτια διασκευή.

[Εικόνα 28]

Ο ναυαγός της Κύνθιας.

[Εικόνα 29]

Ο κλασικός *Άρχοντας των μωγών*, του Ουίλιαμ Γκόλντινγκ είναι η πιο διάσημη μεταστροφή του μυθιστορήματος *Δυο χρόνια διακοπές*. Μια συγκλονιστική ιστορία μύησης και ενηλικίωσης σε ένα απομονωμένο νησί ενός μετακαταστροφικού κόσμου όπου ένα πυρηνικό ολοκαύτωμα μπορεί να συνέβη, μπορεί και να μη συνέβη.

[Εικόνα 30]

Οι επίσημοι εικονογράφοι των αρχικών εκδόσεων: Αλφονς ντε Νεβίλ και Ζορζ Ριού.

[Εικόνες 31,32,33,34]

Μοντέρνοι εικονογράφοι: Ενκί Μπιλάλ, Ρομάνο.

[Εικόνα 35,36]

Καταλήγοντας:

Ο Κερτ Βόνεγκατ είχε κάποτε ισχυριστεί πως οτιδήποτε υπάρχει για να μάθει κανείς σχετικά με την ανθρώπινη φύση βρίσκεται στους *Αδελφούς Καραμαζώφ* του Ντοστογιέφσκι. Έπειτα από μια συστηματική ανάγνωσή του, παραδόξως, το ίδιο φαίνεται να ισχύει και για τον Βερν. Σας ευχαριστώ.